

Datum
2017-01-26
Handläggare
Johanna Egerup
Havsplanering och maritima enheten
johanna.egerup@havochvatten.se

Dnr
347-16
Direkt
010-6986160

Mottagare
Enligt missiv

Redovisning av 2016 års medverkan i genomförandet av Östersjöstrategin

Regeringen har gett ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att aktivt bidra till att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. Vi ska årligen senast den 31 januari redovisa genomförandet av uppdraget.

Redovisningen har en struktur som bygger på frågorna i uppdraget och frågeformuläret från Tillväxtverket och är en utveckling av redovisningen av delmål som gjordes den 30 mars 2016:

1. Vilka delmål i strategin som närmast berör myndighetens verksamhetsområde samt hur ni arbetat med dem under året.
2. Delmål där myndigheten inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter och hur samverkan fortskridit
3. Insatser eller samarbetsprojekt som myndigheten deltar i som bidrar till strategins mål.
4. Finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för strategin.
5. Bedömd och faktisk nytta och resultat som uppnåtts under perioden för den egna myndigheten, annan offentlig förvaltning eller näringsliv.
6. Specifika uppgifter för myndigheten att redogöra.

1. Delmål i strategin som berör vårt verksamhetsområde och hur vi har arbetat med dem under året

Enligt vår instruktion ska Havs- och vattenmyndigheten vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och arbeta för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna. Våra övergripande målsättningar är god miljö i sjöar, vattendrag och kustvatten, god miljö i havet liksom ett långsiktigt hållbart fiske.

Mål 1: Rädda havsmiljön

I stort sett hela vår verksamhet berör Östersjöstrategins mål Rädda havsmiljön. Nedan lyfter vi de delar av vår verksamhet som vi bedömer har störst beröring på strategin. Redovisningen görs först utifrån de delar som berör hela målet och därefter delar som rör respektive delmål.

Vi är en av de 25 myndigheterna med ansvar inom **miljömålssystemet** med uppgift att verka för att generationsmålet och alla 16 miljökvalitetsmålen nås. I det ansvaret ligger också att vi vid behov ska föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Vi har också ett särskilt utpekat uppföljningsansvar för tre av miljökvalitetsmålen: *Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Eftersom målen sammanfaller väl med Östersjöstrategins mål Rädda havsmiljön så ser vi att vårt arbete med miljökvalitetsmålen även bidrar till att nå Östersjöstrategins mål. Vi har under 2016 identifierat och definierat vilka av målen som är relevanta för vår verksamhet och integrerar nu åtgärdsarbetet tydligare i vår verksamhetsplanering.

En stor del av vår verksamhet handlar om att synliggöra, effektivisera och skapa sammanhang i arbetet med åtgärder för en bra havs- och vattenmiljö. Vi ansvarar för **anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljön**. Anslaget används till insatser för att förbättra, bevara och skydda havs- och vattenmiljöer. Insatser som i sin tur bidrar till att uppnå delmålen under Rädda havsmiljön. I åtgärdsarbetet arbetar vi till stor del genom länsstyrelserna. De planerar, prioriterar, arbetar med medfinansiering samt följer upp sina respektive bidrag från anslaget utifrån deras regionala situation och kunskap. Under året har vi fortsatt utveckla och effektivisera användningen av anslaget. Till exempel har vi utvecklat en webbaserad projektkatalog för anslaget för att inspirera och sprida goda exempel kring åtgärdsarbetet i Sverige.

För att växla upp anslaget och på så sätt få mer åtgärdsarbete har vi under året utvecklat satsningen på **samfinansiering för EU-finansierade fonder**. Inom LIFE-programmet medfinansierar vi sedan tidigare sex

projekt och har under året även tagit beslut om medfinansiering av fyra nya. Vi har även utvecklat vårt arbete med att stimulera till deltagande i övriga EU-program och har under året tagit beslut om medfinansiering för ett 20-tal projekt inom Interreg-programmen. Vår strategi är att fortsatt aktivt söka efter möjligheter till samfinansiering av projekt inom ramen för åtgärdsanslaget för att växla upp och skapa mervärde för Sveriges åtgärdsarbete och öka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsmålen och Östersjöstrategin.

Vi samverkar med Naturvårdsverket kring användningen av **miljöforskningsanslaget**. Anslaget syfte är att forskning ska bedrivas för att uppfylla miljö kvalitetsmålen. Målsättningen från vår sida är att se till att myndigheterna får den kunskap som behövs för en effektiv förvaltning av Östersjön och andra vatten.

Den av FN nyligen antagna hållbarhetsagendan, **Agenda 2030**, och särskilt mål 14 om hållbart nyttjande av haven blir tillsammans med vårt arbete inom havsmiljödirektivet och Helcom vägledande för vårt internationella arbete inom havsmiljöområdet de kommande åren. Vi har under året redovisat vilka mål och delmål i agendan som vi har störst inverkan på och beskrivit vilka delar av vår verksamhet som bidrar till Sveriges genomförande av agendan. Flera av de insatser som HaV lyfter fram i Östersjöstrategin har direkta kopplingar till genomförandet och uppföljningen av mål 14.

Delmål: Östersjön ska ha rent vatten

Vi ansvarar för det praktiska genomförandet och samordningen av arbetet med **havsförvaltningsförordningen** i Sverige för att uppfylla EU:s havsmiljödirektiv i Sverige. Arbetet berör även fler delmål under målet Rädda havsmiljön. Vi har tagit fram ett **åtgärdsprogram för havsmiljön** som innehåller 32 stycken åtgärder med syftet att nå en god havsmiljö. Huvuddelen av åtgärderna ligger på vårt ansvar att genomföra. Programmet ska verka under en sexårsperiod och det är för tidigt att se några generella förbättringar i havsmiljön redan nu. Flera av åtgärderna i behöver genomföras på Östersjönivå. I arbetet med åtgärdsprogrammet har vi integrerat Helcoms Aktionsplan för Östersjön (BSAP). Vi ser Östersjöstrategins struktur och mål som en viktig utgångspunkt för att genomföra arbetet inom Helcom. Vi har börjat genomföra åtgärderna och kopplar dem till verksamhetsplaneringen och till havs- och vattenmiljöanslaget.

Vi har också en viktig roll i det arbete som utförs i enlighet med **vattenförvaltningsförordningen** för att uppfylla EU:s ramdirektiv för vatten. Vi samordnar, vägleder, tar fram föreskrifter och rapporterar

Sveriges arbete till EU. Vi bidrar även till att genomföra åtgärder för att främja vattenmiljön. Arbetet spänner över en stor andel av våra verksamhetsdelar och målen omfattar de större svenska vattenområdena för sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Under året togs beslut om nya åtgärdsprogram för de fem vattendistrikten för åren 2016-2021.

Vi arbetar även med havsplanering enligt **havsplaneringsförordningen**. Planeringen ska bidra till att maritima näringar utvecklas samtidigt som att god miljöstatus nås och upprätthålls i Sveriges havsområden. I vårt arbete med förslag till havsplaner tillämpar vi en ekosystemansats. Mer om havsplanering och koppling till Östersjöstrategins mål nedan under horisontell åtgärd om fysisk planering.

Även myndighetens arbete med **prövning och tillsyn** kopplar till delmålet om att Östersjön ska ha rent vatten. Bland annat ger vi tillsynsvägledning i frågor om miljö kvalitetsnormer för vatten och havsmiljön, vattenverksamhet, små avloppsanläggningar, dumpning av avfall samt fiske och vattenbruk.

Delmål: Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald

Många verksamheter inom vårt ansvarsområde främjar den biologiska mångfalden och ekosystemen vilket kopplar till delmålet. Exempel är **naturvårdsarbete, miljöbalksrelaterade frågor, prövning och tillsyn** samt **fördelning av naturvårds- och åtgärdsanslag**. För flera verksamheter har vi ett tydligt mandat, ibland genom delat ansvar.

Tillsammans med Naturvårdsverket har vi ansvar för att **skyddet av marina områden ska utökas**, så att minst 10 procent av Sveriges marina områden ska vara skyddade senast 2020. Syftet är att bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Helcoms databas för marina skyddade områden är nu operativ och Sverige har uppdaterat databasen med alla obligatoriska uppgifter om de svenska områdena. Inom Helcom diskuteras hur arbetet kan förbättra med en harmoniserad förvaltning mellan länderna av angränsande skyddade områden. Under 2016 genomförde vi en fördjupad analys av det befintliga nätverket av formellt skyddade marina områden, vilken redovisades till regeringen i januari 2016. Baserat på bl.a. denna analys, tog vi fram en handlingsplan för att nå etappmålet om tio procent skydd av havsmiljön till år 2020.

Vi är även delaktiga i utvecklingen av handlingsplaner för **grön infrastruktur**, så att helhetsperspektiv uppnås och att viktiga ekologiska samband och väsentliga ekosystemtjänster bevaras eller förstärks. Till exempel har vi genom havs- och vattenmiljöanslaget finansierat en modernisering av Helcoms databas för områdesskydd (MPA). Databasen

har varit ett viktigt instrument i bedömningen av Östersjöns MPA-nätverk. Vi har under året utvecklat vår webbplats till stöd för länsstyrelsernas arbete med regionala handlingsplaner för grön infrastruktur och har kontinuerliga samverkansmöten med länsstyrelserna.

Vi samordnar även arbetet med genomförandet av **EU:s fiskeripolitik**, och verkar också på andra sätt för en hållbar **förvaltning av fiskresurserna** inom ramen för ekosystemansatsen. Vi reglerar och vidtar åtgärder och bidrar med underlag i internationella förhandlingar för att främja skyddet av biologisk mångfald, ett hållbart och miljövänligt fiske, livskraftiga fiskbestånd och bevarande av livsmiljöer för fisk. Vi utformar även nationella föreskrifter för levande akvatiska organismer, fiskodling, fiskefria områden och beslutar om fredning av områden och förvaltningsplaner för bestånd i Östersjön och Västerhavet.

Delmål: Östersjön och dess utlopp trafikeras av en ren och säker sjöfart

Vår roll inom sjöfartsområdet är att vara pådrivande för en mer **miljövänlig sjöfart** vilket kopplar till delmålet. Vi gör detta genom samverkan med andra myndigheter, genom att medverka i forskningsprojekt för en renare sjöfart liksom att bistå utvecklingen av miljöteknik och miljöindex. Vi gör till exempel särskilda insatser för att stödja en övergång från öppna skrubbers, där smutsigt och surt avgasvatten från fartygens svavelrening släpps ut i havet, till **slutna skrubbers** där avfallet tas omhand.

Ett annat exempel är **Clean Shipping Index** vars utveckling vi har stöttat under flera år tillsammans med andra myndigheter och intresseorganisationer. Syftet med detta miljöindex, som Sjöfartsverket nu beslutat använda i sin nya avgiftsmodell, är att miljövänliga fartyg ska få rabatt och konkurrensfördelar för att på så vis skapa incitament för sjöfartsbranschen att satsa på miljövänlig teknik. Ett mål på sikt är att få med övriga länder runt Östersjön. Vi ser att Östersjöstrategin är en viktig samarbetsarena för detta arbete.

Industrin, genom Sveriges redarförening, har tagit initiativ till att utveckla sjöfartens miljöarbete genom ett samverkansorgan, **Zero Vision Tool**. Organet har som vision att sjöfarten i Östersjöregionen ska ha noll påverkan på miljön. I referensgruppen ingår flera myndigheter, däribland HaV. Vi ser denna plattform som en utmärkt bas för vidare arbete med att miljöanpassa sjöfarten, inte minst utifrån att även finländsk sjöfart har bestämt sig för att arbeta inom samma plattform. Under året inleddes även konkreta överläggningar med sjöfartsintressenter från Finland för samverkan i Zero Vision Tool. Under 2016 presenterades även

arbetsmodellen Zero Vision Tool för Helcoms maritima grupp. Detta för att involvera samtliga Östersjöländer i ett utvecklat samarbete.

Inom **havsplaneringen** tar vi tillvara på sjöfartens intressen och ser till att det finns utrymme för säkra transporter även i framtiden. Samtidigt tar vi hänsyn till näringens miljöpåverkan och samråder om förbättringsmöjligheter där sjöfartens framfart orsakar särskild skada eller risk.

Delmål: Förbättra samarbetet för en god havsmiljö

Ett effektivt åtgärdsarbete och finansiering till detta förutsätter goda nätverk och utvecklade tvärssektoriella samarbeten. Vi ser detta delmål som ett av de viktigaste verktygen för att nå en god havsmiljö. Östersjöstrategin är viktig för erfarenhetsutbyte, kunskapsuppbyggnad och för att skapa kontaktytor med andra aktörer som vanligtvis inte arbetar med havsmiljöfrågor. Nedan ges exempel på befintliga nätverk och samarbeten som vi ser som viktiga för att genomföra strategins mål.

Vi är pådrivande i det nationella och internationella arbetet för att leda, samordna och ansvara för ett samlat svenskt genomförande av Helcom:s aktionsplan för Östersjön. Flera av **arbetsgrupperna inom Helcom** är bemannade av handläggare och experter från, eller finansierade av, HaV. Vi ser arbetsgrupperna som ett viktigt instrument för att driva på åtgärdsarbetet i Östersjön. Regionala strategier och aktionsprogram som tas fram är viktigt för de nationella åtgärdsprogrammen. Ett exempel är Helcoms regionala statusbedömning HOLAS 2017 som kommer att integreras i vårt arbete med havsmiljöförordningen.

Ett annat exempel är vårt arbete inom Helcom Pressure. Under 2016 togs en rapport fram kring **läkemedelsrester i Östersjön**. Rapporten gjordes gemensamt mellan Helcom och PA-Hazards. Vi koordinerade en stor del av Sveriges underlag till rapporten.

Vi deltar även i arbete som bedrivs inom Helcom för att förebygga och minimera marint skräp. Vi har arbetat för att **Helcom:s aktionsplan mot marint skräp** ska antas och genomföras. Vi har erbjudit oss att ta ett särskilt ansvar för två av planens regionala åtgärder samt bidra med kunskap och erfarenheter till flera av de andra åtgärderna. Under året har två uppdrag i relation till dessa åtgärder avrapporterats. Sex av de frivilliga nationella åtgärderna har integrerats i det svenska åtgärdsprogrammet för havsmiljön. Dessa utgör underlag för det fortsatta arbetet med att genomföra de regionala åtgärderna. Vi ser Östersjöstrategins struktur och mål som en bra resurs för att få detta arbete i operativt genomförande.

Vi förbättrar samarbetet för en god havsmiljö även inom **havsplanering**. Östersjöstrategin siktar på att genom bättre samarbete få till gränsöverskridande havsplaner som tillämpare ekosystemansatsen. Mer om detta nedan.

Inom fiskförvaltningen är vi delaktiga i **BALTFISH**. Projektet är ett forum för fisket i Östersjön. Syftet är att utveckla och förbättra samordningen och samarbetet mellan medlemsstaterna. Alla de åtta EU-medlemsländerna runt Östersjön ingår. Projektet startades på svenskt initiativ. Arbetet ligger väl i linje med EU:s utvecklade gemensamma fiskepolitik, där förvaltning och samordning delvis överförs till regionala organ.

Vi är nationell **kontaktpunkt och medlem i styrgruppen för PA Nutri** vars viktigaste mål är att reducera övergödningen av Östersjön. PA Nutri arbetar med projekt som bland annat syftar till att förbättra avloppsrening i regionen, stimulera tvärsektoriell policydialog och samarbete med icke-EU-medlemsländer samt till att utreda kostnadseffektiva åtgärder för att minska näringsläckage. Genom PA Nutri är vi med och påverkar inriktningen på övergödningsarbetet i Östersjön, framförallt via utpekande av flaggskeppsprojekt men också genom att skapa kontaktvägar och nya samarbeten inom regionen. Vi samarbetar även med andra PA för att stärka åtgärdseffektiviteten. Mer om detta nedan.

Vi sitter även med i **styrgruppen för PA Hazards** vars viktigaste mål är att minska påverkan av miljöfarliga ämnen i Östersjön. I detta arbete ingår att ta fram vilka områden arbetet ska fokusera på, det kan vara allt från utsläpp av läkemedel, användningen av båtbottnfärger eller dumpade stridsmedel. För att utforma arbetet med utsläpp av mikroföroreningar från avloppsreningsverk har vi under året analyserat enkätsvar från medlemsländerna. Länderna påtalar oro bl.a. för hormonstörande ämnen, tungmetaller, läkemedelssubstanser, perfluorerade och polyfluorerade ämnen (PFAS) samt polyaromatiska kolväten (PAH).

Inom forskningsområdet är vi med och finansierar en rad olika forskningsprogram och forskningsprojekt. Dels genom miljöforskningsanslaget, men också genom andra anslag. I flera **forskningsprogram** sitter representanter från oss med i styr- och referensgrupper för att bevaka och påverka inriktningen av forskningsprojekten, så att de möter de krav om tillämpbarhet för förvaltningen som är uppsatta.

Vi deltar tillsammans med Naturvårdsverket i arbetet inom **Östersjöprogrammet BONUS**, där delar av miljöforskningsanslaget växlas upp. Programmet är ett samarbete mellan de åtta EU-länderna runt Östersjön samt Ryssland. Vi är en av de svenska huvudfinansiärerna för forskningsprogrammet. Syftet är att finansiera forskning till stöd för en bättre Östersjömiljö.

Inom **JPI oceans** utlysningar försöker vi påverka inriktningen på utlysningarna, bland annat har ett antal projekt kring mikroplaster i marin miljö startats. Vi sitter även med i **Nordiska ministerrådets arbetsgrupp HAV** inkluderande dess **undergrupp för Havspanering..** Uppskattningsvis hälften av de forskningsprojekt som startas inom denna grupp berör kunskap som behövs för att förbättra havsmiljön i Östersjön.

Horisontell åtgärd: Fysisk planering

Inom strategins horisontella åtgärd Fysisk planering arbetar vi med havspanering och för att utveckla gemensamma former för samarbete över gränserna inom havspanering. Vi är enligt havspaneringsförordningen ansvariga för att ta fram **förslag till havspaner för Östersjön, Bottniska viken och Västerhavet.** Detta ska vi göra genom att **samarbeta** med berörda i arbetet. Vi tillämpar en ekosystemansats i arbetet, vilket är strategins indikator för denna horisontella åtgärd.

Arbetet med att ta fram förslag till havspaner gör vi med hjälp av berörda länsstyrelser och med stöd från nationella myndigheter som bistår och ska förstätt bidra med underlag för planeringen. Under åren har vi utvecklat samarbete med ett 20-tal nationella myndigheter liksom de 14 kustlänsstyrelserna. Även berörda regionorganisationer, kommuner och bransch- och intresseorganisationer är involverade i arbetet. Vi samarbetar även med andra länder och verkar för att de svenska havspanerna samordnas med våra grannländers havspaner. Exempel på samarbetet ger vi under ovanstående delmål om förbättra samarbetet för en god havsmiljö.

I september beslutade vi om Färdplan havspanering som visar vägen fram till förslag om havspaner, med mål för planeringen och steg i arbetet.

Färdplanen beslutades efter ett samråd om ett förslag till inriktningsdokument där över hundra branschorganisationer, intresseorganisationer, myndigheter, högskolor, universitet, länsstyrelser och kommuner lämnade synpunkter och förslag till förbättringar. Som ett led i genomförande av färdplanen publicerade vi den 1 december utkast till havspaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Utkasten består av planskisser med tillhörande planbeskrivningar. De ska ses som ett underlag för diskussion och inbjudan till alla som berörs att bidra till de framtida planernas innehåll och utformning.

Helcom-VASAB:s arbetsgrupp för havspanering som vi också deltar i säkrar samarbete mellan Östersjöländerna på området. Gruppen följer, undersöker och tillämpar resultat och erfarenheter från projekt för att utveckla policy och gemensam förståelse inom havspanering på Östersjönivå. Exempel på resultat är gemensamma riktlinjer för samarbete

över gränser och ekosystemansatsen, där vi bidragit med sin kompetens till båda. Sverige blev under 2016 vald till en av två ordförandeposter i Helcom-Vasab:s arbetsgrupp för havsplanering. Ordförandeskapet kommer att underlätta och bidra till bättre koordinering för svenska prioriteringar inom övrig Vasab-arbete framöver.

I november genomfördes i samarbete med VASAB (Vision and Strategies around the Baltic Sea) och ICES ett större internationellt arrangemang: MSP Forum i Riga med närmare 250 deltagare från totalt 32 länder. Forumet genomförde 16 interaktiva workshops på olika havsplaneringsteman.

Arbetet med fysisk planering av havet är ett av de bästa exemplen på hur en horisontell åtgärd inom Östersjöstrategin kan fungera. Det vill säga här involveras intressenter på lokal nivå, via kommun, region, upp till nationell, subregional liksom EU-policynivå. Där vi ser det finns ett behov av utveckling av dialog är inom de maritima näringarna för att förbättra sitt arbete för Östersjöstrategin och då även regeringens nationella maritima strategi.

Under 2016 fortsatte det EU-finansierade projektet **Baltic SCOPE** som vi leder. Projektet handlar om att hitta lösningar för att planera gränsområden i Östersjön. I projektet deltar framför allt myndigheter ansvariga för planering i EU-länder runt Östersjön, men även regionala organisationer. HaV leder samarbetet som har tio partners. Projektet avslutas under 2017.

Baltic SCOPE bidrar till att öka förståelsen för planeringsprocessen i grannländerna. Detta har underlättat den formella dialogen mellan grannländerna i Östersjöregionen kring konkreta och detaljerade planeringsfrågeställningar. Projektet har bidragit till att synliggöra och lyfta gränsöverskridande frågor för svenska nationella sektorsmyndigheter som inte är partners i projektet. Vi ser att projektet även har bidragit med planeringsunderlag och inspiration till stöd för vår utveckling av förslag till svenska havsplaner utifrån ett gränsöverskridande perspektiv.

Under året har projektet skapat mötesplatser och forum med workshops. Ansvariga havsplaneringsmyndigheter från de sex grannländerna tillsammans med ansvariga nationella myndigheter inom områdena sjöfart, fiske, miljö och energi har gemensamt diskuterat synergier och konflikter. Man har även utarbetat förslag på lösningar och rekommendationer.

Under slutet av året påbörjade vi planering för Baltic Scope II. Samtliga nuvarande partners vill se en fortsättning och att Sverige fortsätter som Lead partner. Utlysning med inriktning och villkor, finansierat av EHFF annonserades i december.

2. Delmål där vi inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter och hur samverkan fortskridit

I samarbete med andra myndigheter och aktörer bidrar vi med kunskap om vilken utveckling som är nödvändig och vilka lösningar som bör prioriteras för att förbättra Östersjöns miljö. Vi ser Östersjöstrategin som ett viktigt verktyg för att främja samarbete och att bygga nätverk.

Mål 1: Rädda havsmiljön

Delmål: Östersjön ska ha rent vatten

För att uppnå delmålet Östersjön ska ha rent vatten krävs en helhetssyn där alla de aktiviteter som påverkar vattenmiljön utvecklas mot hållbara tekniker och metoder. För att åstadkomma detta vill vi se tydligare samverkan mellan **innovation- och miljöteknikarbete** och kopplingen till Östersjöstrategins mål. Det finns redan idag ett samarbete mellan de berörda myndigheterna som skulle kunna utvecklas; bland andra Havs- och vattenmyndigheten, **Vinnova och Tillväxtverket**.

Vi ser ett behov att koppla och även rikta **PA Innovation** till målet Rädda Östersjön. Detta för att förbättra och fokusera samarbetet för att på så sätt bidra med nytänkande, nya metoder och ny teknik inom miljöfrågor. Innovation är ett brett begrepp som i detta sammanhang skulle behöva en fokusering. Havet, vattnet och dess gemensamma utmaningar är ett område som räcker för innovationssatsningar inom strategin, och som också ger stora möjligheter för global framgång.

Det finns flera beröringspunkter mellan nationella myndigheter när det gäller arbetet med att minska **näringsläckaget** till Östersjön. Vi samarbetar idag med **Jordbruksverket** och **Naturvårdsverket** kring dessa frågor. Vi har utvecklat samarbetet mellan PA Nutri, PA Hazard, PA Bioeconomy och Helcom Agri för att stärka åtgärdseffektiviteten. Fokus har varit att förbättra återvinningen av näringsämnen i Östersjöregionen, främst inom jordbruk och reningsverk. Under 2017 kommer en workshop att anordnas kring just dessa frågor.

Ansvar för **miljöfarliga ämnen i vatten** och sediment är fördelat mellan ett antal olika myndigheter i Sverige. Vår myndighets arbete med dricksvatten, enskilda avlopp och farliga ämnen bidrar till resurseffektiva kretslopp fria från farliga ämnen. Vårt mandat för dessa frågor varierar men är totalt sett litet. För att nå framgång inom området är vi ofta beroende av andra myndigheter och aktörer. Framför allt är det med **Naturvårdsverket** och **Kemikalieinspektionen** som samverkan sker och som fortsatt behöver utvecklas. Vi ser att Östersjöstrategin är ett viktigt verktyg för att utveckla samverkan mellan myndigheter som arbetar med frågan. **PA Hazards**, där vi sitter med i styrgruppen, är ett viktigt forum

för att driva frågan kring miljöfarliga ämnen i havs- och vattenmiljön. Flera forskningsprojekt inom ramen för Östersjöstrategin angående utsläpp av läkemedelsrester är nu under utveckling, utifrån en särskild kick-off som PA Hazards anordnade 2015. Transportstyrelsen leder arbetet om att minska riskerna för miljön från båtbottnfärger. Vi deltar i ett myndighetsövergripande nätverk om förorenade sediment i hav och vatten. Vi deltar även i arbetet inom ramen för Miljömålrådet. Arbetsgruppen har påbörjat en inventering av befintlig forskning på området för att identifiera eventuella kunskapsluckor.

Från och med 2016 har vi fått ett koordinerande ansvar när det gäller den framtida **hanteringen av vrak**. Vi har ett nära samarbete med övriga berörda myndigheter som Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens maritima museer med flera. Vi kommer att genomföra undersökningar av tre till fem vrak per år samt genomföra tömning och sanering om ekonomiska möjligheter ges.

Flera av åtgärderna i **åtgärdsprogrammen för havsmiljön och för vattenmiljön** genomförs av andra myndigheter liksom länsstyrelser och kommuner. Ofta behöver flera myndigheter medverka. De flesta åtgärder är av styrmedelstyp som till exempel vägledningar, utredningar, information och bidrag. Vi ser att Östersjöstrategins nätverk och samarbetsformer kan användas för arbetet med åtgärdsprogrammen, både ur ett erfarenhets- och kunskapsutbytesperspektiv. Arbetet innebär samarbete med våra grannländer kring åtgärder i den gemensamma havsmiljön, bland annat inom Helcom samt på EU-nivå. Inom Helcom verkar man för samarbete och samordning i ländernas framtagande av åtgärdsprogram. Denna samordning och utbyte ger en bra bas för genomförande av det som Östersjöstrategin ska uppnå gällande miljöförbättringar.

Delmål: Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald

I vårt arbete med havsplanering är olika typer av kunskapsunderlag en viktig bas för planeringen. Vi har därför tidigare gett bidrag från havs- och vattenmiljöanslaget till **Sjöfartsverket** i deras pågående arbete med en **nationell djupdatabas**. Databasen gör att det blir lättare att få en bild av havsbotten och vilka ekosystem som finns där. Här har vi startat upp ett samarbete med **Sveriges geologiska undersökning (SGU)** där vi genom tecknade överenskommelser får stor hjälp i att ta fram ekologiskt relevant kartmaterial baserat på djupdata och befintlig sedimentdata.

Underlaget har varit till stor nytta inom våra regeringsuppdrag inom områdesskydd och inom havsplaneringen, där vi med stöd av SGU tar fram ett analytiskt verktyg för att bedöma den kumulativa miljöbelastningen av olika planalternativ, **projektet Symphony**. I Symphony används över 40

kartlager som visar belastningar och ekosystemtjänstkomponenter. Dessutom kommer forskare och intressenter inom havsmiljöområdet få ta del av kunskap om bottenpografin runt hela den svenska kusten. Ökad kunskap om havsbotten kommer också att vara väldigt viktigt i genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv.

Denna typ av samarbeten har varit mycket fruktsamma och är något vi önskar bibehålla och utveckla framöver inom ramen för Östersjöstrategin. Detta utifrån att vi ser ett behov av att få samarbeten gällande såväl underlag, kunskap som miljöpåverkan att inte stanna vid svenska kuster eller nationella vatten, då frågorna i sig inte stannar vid nationsgränser.

Delmål: Östersjön och dess utlopp trafikeras av en ren och säker sjöfart

Inom arbetet med att minska sjöfartens miljöpåverkan har vi funnit goda samarbetsformer med **Transportstyrelsen** och **Sjöfartsverket**, vilka har stort inflytande i sjöfartsfrågor, men också med kommuner, länsstyrelser och regioner som är viktiga lokalt och hamnfrågor. Dessa samarbeten måste vidareutvecklas, särskilt eftersom vi har begränsade mandat inom sjöfartsfrågor. **Clean shipping index** och miljösatser i Göteborgs hamn liksom **Zero vision tool** är goda exempel, se ovan.

Vidare ser vi att operationella och illegala oljespill (läckage av olja som inte beror av olyckor) måste minska. Operationella oljespill har länge varit ett problem i vissa områden, inte minst bland utsjöbankarna söder om Gotland där skadorna på sjöfågel är omfattande även om en minskning skett under senare år. Ett utökat samarbete med **Kustbevakningen** inom detta område kan vara del av en lösning.

Delmål: Förbättra samarbetet för en god havsmiljö

För att förbättra samverkan och utvecklingen av åtgärder inom målet Rädda havsmiljön ser vi att PA-nätverken skulle behöva kompletteras med ett **nätverk med deltagande av svenska myndigheter** som arbetar med frågor som berör **målet Rädda havsmiljön**. Detta då myndigheter ofta saknas i det operativa genomförandearbetet. Samverkansformer för nationella frågor inom området finns redan, inom till exempel miljömålsarbetet och dess miljömålsråd. Fokus inom ett nytt nätverk bör därför vara på frågor som kräver internationell samverkan i regionen.

Ett mindre och mer fokuserat myndighetsnätverk för målet Rädda havsmiljön kan ge förutsättningar för effektivare informationsutbyte och samarbeten i just detta område. Därmed stärks berörda myndigheters möjligheter att nyttja strategin för genomförande av sina uppdrag. Utöver

miljömyndigheterna ser vi gärna deltagande av till exempel Sjöfartsverket, SGU, Transportstyrelsen, SMHI, Jordbruksverket.

Mål 2: Länka samman regionen

Delmål: Goda transportvillkor i Östersjöområdet

Handel och välbefinnande kräver en väl fungerande sjöfart i Östersjöområdet nu och i framtiden. För att upprätthålla goda transportvillkor tar vi stor hänsyn till sjöfartens framtida rumsliga behov i vårt arbete med **havsplaneringen**. Sjöfarten kräver en stor flexibilitet och åtkomst, detta planerar vi för samtidigt som havets yta i framtiden ska rymma fler aktörer och ostörda områden. Vårt mandat för dessa frågor varierar. För att nå framgång inom området är vi ofta beroende av andra myndigheter och aktörer inom transportsektorn. Detta arbete ser vi kan utvecklas inom strategins arbete.

Delmål: EU:s hela Östersjöregion ska ha pålitliga energimarknader

Vårt mandat för dessa frågor varierar men bedöms totalt sett i dagsläget som litet för bidrag till målet i sin helhet. För att nå framgång inom området är vi ofta beroende av andra myndigheter och aktörer. Områden där vi idag arbetar och som vi ser kan behöva utvecklas är:

Vårt arbete med **reglering och prövning** av vattenverksamhet, vattenförvaltning samt havsplanering och miljöprövning av vind- och vågkraft bidrar till en effektiv energianvändning för förnybar energi och med minimal påverkan på miljön.

Havsplanering kan bidra till att skapa pålitliga energimarknader i EU:s Östersjöregion genom att planera för säkerhet och för energikorridorer och anslutningar.

Under våren 2016 inledde vi arbetet i projektet **Baltic LINes** som eftersträvar bättre matchning och helhet vad gäller farleder och energikorridorer i Östersjöns havsplaner. Det ska förhindra felpassningar, länka samman över gränserna och ge effektiv användning av utrymmet.

En grund för arbetet har redan lagts genom samarbetet i projekt **Baltic SCOPE**, där energi är ett av fyra teman som särskilt beaktas i planeringen, bland annat genom att samlar in och problematisera nationella data och avsikter. Detta har redan varit till nytta för aktörer inom energisektorn genom att ge dem ny kunskap om deras grannländer.

Mål 3: Öka välståndet

Alla fyra delmål

Marina resurser pekas ut som en nyckelkomponent som ger ekonomiska möjligheter. Därför är vårt arbete med **havsplanering** och **havsförvaltning** viktigt. De marina resurserna behöver hanteras hållbart, som Östersjöstrategin anger, för att den marina miljön ska kunna ge oss avgörande ekosystemtjänster och blå tillväxt.

Havsplanen för Östersjön blir ett viktigt instrument för utvecklingen av havsanknutna näringar, inte minst genom att öka förutsägbarheten för aktörer som avser att bedriva verksamhet till havs. Havsplaneringen förbättrar också möjligheterna att ta hänsyn till ekosystemens förutsättningar och trygga de värden som är grund för näringar som exempelvis turism. Detta skapar synergier med regeringens nationella maritima strategi, särskilt med strategins två perspektiv Hav i balans och Konkurrenskraftiga maritima näringar. Mer om detta under fråga 4

3. Insatser eller samarbetsprojekt som vi deltar i som bidrar till strategins mål

Pågående projekt

Baltic Scope

- Finansiär: Europeiska havs- och fiskerifonden
- Mer information: balticscope.eu

Projektet är ett av Östersjöstrategins flaggskeppsprojekt och leds av Havs- och vattenmyndigheten. Det är ett tvåårigt samarbete som för första gången samlar de ansvariga havsplaneringsmyndigheterna i Danmark, Tyskland, Polen, Lettland och Estland. Deltar gör även samarbetsorganisationerna Nordregio, VASAB och Helcom liksom Finlands miljöcentral SYKE. Projektet ger stort utbyte av ländernas erfarenheter, kunskap och avsikter för miljö, energi, fiske och sjöfart inom havsplanering. Mer information ovan under havsplanering.

Baltic LINes

- Finansiär: Interreg Östersjöprogrammet
- Mer information: balticlimes.eu

Projektet är ett av Östersjöstrategins flaggskeppsprojekt och leds av en sjöfartsmyndighet i Tyskland, Federal Maritime and Hydrographic Agency. Projektet startade 2016 och vi deltar som partner. Projektet handlar om fartygsrutter och energikorridorer i Östersjön kopplat till havsplanering.

NorthSEE

- Finansiär: Interreg Nordsjöprogrammet
- Mer information: northsearegion.eu/northsee

Projektet är ett samarbetsprojekt kring havsplanering i Nordsjön och vi deltar som partner. Projektet startades under 2016.

Baltic Sea City Accelerator

- Finansiärer: Övriga medfinansiärer förutom Havs- och vattenmyndigheten är Svenska Institutet, Swedish Water House, Boston Consulting Group och Zennström Philantropies.
- Mer information: raceforthebaltic.com/accelerator

Projektet stödjer kommuner i Östersjöregionen att bli föregångare i skyddet av Östersjön och skapa ömsesidigt lärande nätverk för kontinuerligt lärande och förbättrande gällande åtgärder för att minska näringsbelastningen till havet. Arbetet har bland annat resulterat i ett Bonus-projekt.

BALTFISH- Baltic Sea Fisheries Forum

- Mer information: helcom.fi/action-areas/fisheries/management/baltfish

Projektet är ett forum för fisket i Östersjön. Syftet är att utveckla och förbättra samordningen och samarbetet mellan medlemsstaterna. Alla de åtta EU-medlemsländerna runt Östersjön ingår. Projektet startades på svenskt initiativ. Arbetet ligger väl i linje med EU:s utvecklade gemensamma fiskepolitik, där förvaltning och samordning delvis överförs till regionala organ.

CHANGE- Antifouling practices for leisure boats in Baltic Sea

- Finansiär: BONUS
- Mer information: changeantifouling.com/

Projektet handlar om att skapa förändring kring användning av antifoulingmetoder för fritidsbåtar i Östersjön.

Rich Waters IP

- Finansiär: Life IP
- Mer information: [länk till länsstyrelsens sida](#)

Projektet ska genomföra och koordinera åtgärdsinsatser i Norra Östersjöns vattendistrikt och är ett av de större åtgärdsprojekten i Sverige. Projektet kommer under sju år att vidta ett stort antal åtgärder för att bl.a. minska internbelastning och annan övergödning. Resultaten kommer att kunna användas och appliceras även inom andra områden runt Östersjöregionen.

Avslutade projekt

MARMONI - Innovative approaches for marine biodiversity monitoring and assessment of conservation status of nature values in the Baltic Sea

- Finansiär: LIFE+
- Mer information: marmoni.balticseaportal.net/wp/

Projektet avslutades 2015 och har tagit fram gemensamma indikatorer och bedömningar av marin biologisk mångfald.

Deltagande genom medfinansiering från havs- och vattenmiljöanslaget

Genom att medfinansiera åtgärdsinriktade projekt med havs- och vattenmiljöanslaget växlar vi upp anslaget och får mer åtgärdsarbete utfört. Mer information om medfinansiering av EU-projekt ges i nästa avsnitt. Där presenteras även alla projekt vi medfinansierar från havs- och vattenmiljöanslaget. Nedan ges exempel på några projekt vi medfinansierar, och som vi oftast också deltar som associate partner i, och som kopplar till vårt arbete med Östersjöstrategin.

MARELITT Baltic

- Finansiär: Interreg Östersjöprogrammet
- Mer information: marelitt.eu

Svenska partners som vi medfinansierar är Simrishamns kommun och Håll Sverige rent. Projektet syftar till att skapa en samlad kunskapsbild och ett koordinerat spökgarnsarbete i Östersjön. Vi samverkar med projektet i syfte att bidra till att projektresultaten blir användbara på nationell och regional nivå.

Baltic Blue Growth

- Finansiär: Interreg Östersjöprogrammet
- Mer information: submariner-network.eu/index.php/projects/balticbluegrowth

Svenska partners som vi medfinansierar är SLU, länsstyrelsen i Kalmar län och länsstyrelsen i Östergötlands län. Målet är att initiera fullskalig musselodling och musselmjölsproduktion i Östersjöregionen.

DAIMON

- Finansiär: Interreg Östersjöprogrammet
- Mer information: daimonproject.com

Svensk partner som vi medfinansierar är Chalmers. Projektet handlar om miljörisker kring dumpad ammunition i Östersjön.

BLASTIC

- Finansiär: Interreg Central Baltic
- Mer information: blastic.eu

Svenska partners som vi medfinansierar är Håll Sverige rent och IVL. Projektet ska ta reda på vilka källor och spridningsvägar i stadsmiljön som leder till att skräpet hamnar i havet.

4. Finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för strategin.

Anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön

Vi ansvarar för anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön. Anslaget används både till åtgärder i havs- och vattenmiljön liksom till att stimulera andra aktörers åtgärdsarbete, arbeta fram de nationella underlag och prioriteringar som behövs för olika miljöutmaningar. Under 2016 var anslaget på 750 miljoner kronor. Det övergripande syftet är att havs- och vattenmiljöanslaget ska användas för ”insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer”. En stor del går till insatser som regleras i förordning eller som regeringen reglerat i villkor i de årliga regleringsbrev till myndigheterna.

Bästa kunskapen om åtgärdsbehovet finns på lokal nivå. Ungefär två tredjedelar av det statliga anslaget slussas därför vidare till länsstyrelserna för vidare fördelning av åtgärdsbidrag till för arbete med EU:s ramdirektiv för vatten, kalkning, fiskevård och biologisk restaurering, liksom lokala åtgärder för bättre havsmiljö. Majoriteten av åtgärdsarbetet utförs därför av länsstyrelser, kommuner och ideella organisationer.

Mer information om projekt finns i Havs- och vattenmyndighetens projektkatalog: projektkatalog.havochvatten.se

Lokala vattenvårdsåtgärder – LOVA

Regeringen anser att det är viktigt att ta vara på och stimulera kreativa och kostnadseffektiva initiativ som på lokal nivå syftar till att minska övergödning i våra hav. Därför infördes 2009 ett särskilt bidrag till lokala vattenvårdsåtgärder, LOVA-bidraget. Bidraget är en del av havs- och vattenmiljöanslaget. Syftet är att få fram lokala åtgärder som förbättrar havsmiljön, i första hand genom att minska belastningen av näringsämnen. Bidragsmodell är uppbyggd för att stimulera lokalt åtgärdsarbete. Bidraget kan därför sökas av kommuner och lokala organisationer. Upp till 50% av åtgärdskostnaden kan fås som statsbidrag. Modellen med krav på finansiering från projektägaren stimulerar en kontinuitet i åtgärdsarbetet samt ett ägandeskap för projektet. Sedan 2009 har drygt 1 200 LOVA-projekt genomförts.

Mer information om LOVA-projekt finns i Havs- och vattenmyndighetens projektkatalog: projektkatalog.havochvatten.se

Medfinansiering av EU-projekt

Genom att medfinansiera åtgärdsinriktade projekt med havs- och vattenmiljöanslaget växlar vi upp anslaget och får mer åtgärdsarbete utfört. Vi har därför de senaste åren satsat på att utveckla och vägleda kring medfinansiering av EU-finansierade projekt. Vi deltar även i flera referensgrupper och kommittéer som berör Östersjöstrategin, till exempel Interreg-programmen och Havs- och fiskerifonden. Arbetet i grupperna har gett oss möjlighet att ge underlag och argument för att kunna finansiera de projekt som förstärker vårt miljöarbete.

Inom LIFE-programmet medfinansierar vi sedan tidigare sex projekt och har under året även tagit beslut om medfinansiering av fyra nya. Vi har även utvecklat vårt arbete med att stimulera till deltagande i övriga EU-program och har under året tagit beslut om medfinansiering för ett 20-tal projekt inom Interreg-programmen.

Tabell. Aktuella EU-projekt medfinansierade från Havs- och vattenmiljöanslaget.

Projekt		EU-program	Period
Baltic LINes	Fartygsrutter och energikorridorer i Östersjön kopplat till havsplanering	Interreg Baltic Sea Region	2016-2019
Baltic Blue Growth	Initiera fullskalig musselodling och musselmjölproduktion i Östersjöregionen	Interreg Baltic Sea Region	2016-2019
Daimon	Miljörisker kring dumpad ammunition i Östersjön	Interreg Baltic Sea Region	2016-2019
Marellitt Baltic	Förlorade och borttappade fiskeredskap i Östersjön	Interreg Baltic Sea Region	2016-2019
VIMLA	Vatten och Människan i Landskapet	Interreg Botnia-Atlantica	2016-2018
BLASTIC	BLASTIC-plastavfallets väg till Östersjön	Interreg Central Baltic	2016-2018
NUTRINFLOW	Innovativ vattenförvaltning i jordbrukslandskapet kan utformas på ett sätt som minskar förlusterna av växtnäring	Interreg Central Baltic	2016-2018
-	Markanvändningens effekter på flodpärlmusselvattendrag i Europa	Interreg Europe	2016-2018
-	Restaurering av mindre kustmynnande vattendrag i Bottenviken med särskild inriktning på sura sulfatjordar	Interreg Nord	2016-2018
NorthSEE	Samarbetsprojekt kring havsplanering i Nordsjön	Interreg North Sea Region	2016-2019
Water Co-Governance	Samverkan och vattenråd inom vattenförvaltningen	Interreg North Sea Region	2016-2019
Ren Kustlinje	Samarbete kring marint skräp	Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerrak	2016-2019
GoodStream	Åtgärder för att nå god ekologisk status i Trönningeån	Life	2015-2019
IP Rich Waters	Genomföra och koordinera åtgärdsinsatser i Norra Östersjöns vattendistrikt	Life IP	2017-2024
LIFE SURE	Teknik för att ta upp, avvattna, rena och göra en användbar produkt av sediment från en fjärd i Kalmar	Life	2016-2020
ReBorN	Återställning av norrländska älvar	Life	2016-2021

BIAS I	Regional förvaltning av undervattensbuller i Östersjön	Life+	2013-2016
BIAS II	Regional förvaltning av undervattensbuller i Östersjön	Life+	2013-2016
Triple Lakes	Samverkansprojekt för friskare vattenmiljöer och renare vatten i och kring sjöarna Revsundssjön, Lockesjön och Näkten	Life+	2015-2018
UC4LIFE	Målarmusslans återkomst	Life+	2012-2016

Havs- och fiskerifonden EHFF

Under 2016 har vi medfinansierat åtgärder inom Havs- och fiskerifonden om främjande av ett miljömässigt hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske. Det är Jordbruksverket som är beslutande myndighet för projekten.

Det har inte funnits någon statlig finansiering kopplat till denna åtgärd vilket innebär att stödsökanden måste finna en offentlig aktör som är villig att medfinansiera det projekt som avses genomföras. Tre år av programperioden har pågått nu utan att några åtgärder har genomförts. Vi såg att genomförandet underlättas via medfinansiering av de projekt som ansöker om stöd i denna åtgärd.

BSAP-fonden

BSAP-fonden etablerades 2009 genom att ett avtal slöts med Nordic Investment Bank (NIB) och Nordic Environment Finance Corporation (NEFCO) om att verkställa en Trust fund med syfte att ge utvecklingsmöjligheter för projekt att genomföra investeringar som medverkar till genomförandet av Helcoms Aktionsplan för Östersjön (BSAP).

2014 fick HaV ett regeringsuppdrag att utvärdera hur bidraget till BSAP-fonden har medverkat till genomförandet av relevanta åtgärder för Östersjöns miljöförbättring (HaV-rapport 2014-12-01 Utvärdering av BSAP-fonden). Slutsatsen av utvärdering är att fonden är en bra plattform för fortsatt utveckling av åtgärdsarbete för Östersjöns miljö. Vi beslutade därför att förstärka fonden med 12 miljoner kronor i slutet av 2015.

Vi ser att basen i en bankerfaren verksamhet är bra och ger ett etablerat system för projektbedömningar samt att den internationella miljön och nära kopplingen till Helcom ger fördelar vid prioritering mellan projekt. Projekt har blivit möjliga att genomföra genom bankmässiga investeringar. Vi ser en möjlighet i en utveckling av BSAP-fonden till att även integreras med Östersjöstrategin och kunna ta hand om och implementera resultat från EU-fonder och program. Till exempel att investera i ny teknik eller testa tekniker i fullskala.

5. Nyttä och resultat som uppnåtts under perioden

Nyttä, resultat och synergier med andra uppdrag

Vi har dragit nytta av Östersjöstrategin inom flera av våra verksamhetsområden. Genom de årliga rapporteringarna uppmärksammar vi vilka projekt som genomförs inom Östersjöområdet och som har betydelse för vårt nationella och internationella arbete. Rapporteringen gör också att vi har fått en översikt och struktur i myndigheten över de övergripande Östersjöfrågorna.

En av våra övergripande målsättningar är att synliggöra, effektivisera och skapa sammanhang i arbetet med åtgärder för en bra havs- och vattenmiljö. Detta är i linje med strategins mål Rädda Östersjön. Vi ska även vara pådrivande i det nationella och internationella arbetet för att leda, samordna och ansvara för ett samlat svenskt genomförande av Helcoms aktionsplan för Östersjön (BSAP) liksom åtgärdsarbetet relaterat till miljö kvalitetsmålen, vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Ett effektivt åtgärdsarbete och finansiering till detta förutsätter goda nätverk och utvecklade tvärssektoriella samarbeten. Östersjöstrategin är därför viktig för **erfarenhetsutbyte**, **kunskapsuppbyggnad** och för att **skapa kontaktytor** med andra aktörer som vanligtvis inte arbetar med havsmiljöfrågor och som inte alltid ingår i våra nätverk.

Vi ser att den **svenska maritima strategin** ger bra stöd för våra prioriteringar inom Östersjöstrategin. Den maritima strategin utgör en viktig vägledning och ett instrument för att genomföra en integrerad svensk havspolitik. Mer om detta i avsnitt 6 nedan.

Inom vårt arbete med att utveckla **medfinansiering av åtgärdsinriktade projekt** med havs- och vattenmiljöanslaget drar vi nytta av de referensgrupper och kommittéer som berör Östersjöstrategin, inom exempelvis arbetet med Interreg-programmen och Havs- och fiskerifonden. Arbetet i grupperna har gett oss möjlighet att ge underlag och argument för att kunna finansiera de projekt som förstärker vårt miljöarbete.

Inom vårt arbete med **havsplanering** arbetar vi för att utveckla gemensamma former för samarbete över gränserna. Arbetet med att ta fram förslag till havsplaner gör vi med hjälp av berörda länsstyrelser och med stöd från nationella myndigheter som bistår och ska fortsatt bidra med underlag för planeringen. Även berörda regionorganisationer, kommuner och bransch- och intresseorganisationer är involverade i arbetet. Vi samarbetar även med andra länder och verkar för att de svenska havsplanerna samordnas med våra grannländers havsplaner. Detta innebär att arbetet med fysisk planering av havet är ett bra exempel på hur

Östersjöstrategin, och då framförallt en horisontell åtgärd, kan fungera. Det vill säga här involveras intressenter på lokal nivå, via kommun, region, upp till nationell, subregional liksom EU-policynivå. Inom projekten Baltic Scope, Baltic Lines och North SEE har och kommer att utveckla möjligheterna till samarbete runt Östersjöregionen inom havsplanering.

Under året deltog vi i anordnandet av **Strategiforum för EU:s Östersjöstrategi** i enlighet med regleringsbrevet för 2016. Årets strategiforum arrangerades i Stockholm i november och var det hittills största och mest omfattande med över 1 300 deltagare från Sverige och medlemsländerna. Det övergripande temat för årets forum var vår gemensamma framtid för Östersjöregionen och vad vi kan åstadkomma tillsammans med siktet inställt på år 2030. Vi har under året stöttat regeringen i planeringen av strategiforumet. Vi har deltagit i programkommittén där vi tillsammans med regeringskansliet, statsrådsberedningen och flera andra myndigheter planerat innehåll och upplägg av forumet.

Vi deltog i arbetet med att välja ut och utveckla de seminarier som kopplade till "Save the Sea" målet i strategin. Vid tidigare forum har detta mål varit underrepresenterat i programmet. Resultatet blev att i årets forum berörde 13 av 40 seminarier direkt havsmiljömålet och ytterligare några seminarier hade en indirekt beröring. Vi har i dialog med arrangörerna sett till att seminarierna blev konkurrenskraftiga och att vi fick in en tvärsektoriell och politisk dimension i debatten. Vi var även medarrangör till ett seminarium om havsplaneringsprojektet Baltic Scope. Alla seminarier som vi ansvarade för var välbesökta under dagarna och majoriteten var fullsatta.

Uppskattningsvis deltog 50-100 personer på respektive seminarium. Då strategiforumet har sin målgrupp även utanför miljöfrågorna, gav det oss en bra möjlighet att knyta nya kontakter och ge nya inspel för vårt fortsatta arbete.

Förbättringsmöjligheter

Östersjön som hav i sig är en av de viktigaste och mest centrala resurserna i regionen, som både förenar länderna och binder ihop regionen. Vi ser att arbetet med strategin därför borde fokusera mer på att se Östersjön som en resurs. Östersjöstrategin har goda förutsättningar att **utveckla regional tillväxt och företagsamhet** inom regionen. Inom till exempel EU:s strategi för **blå tillväxt** lyfts havet som en resurs samtidigt som den lyfter upp det kritiska miljötillståndet i våra hav på den politiska agendan.

Att det finns potential för tillväxt och nya jobb genom att investera i ett aktivt havsmiljöarbete har visats i ett flera rapporter de senaste åren. Östersjöstrategin skulle kunna arbeta mer med att lyfta fram de

ekonomiska fördelarna som finns med att förbättra statusen för Östersjön. En sämre miljö innebär till exempel färre jobb i turistnäringen men leder också till en generellt sett sämre ekonomisk tillväxt. Därför bör arbetet inom målet Öka välbefindandet koncentreras mer till samarbeten som är kopplade och utvecklas från arbetet inom målen Rädda Östersjön.

För att skapa en hållbar tillväxt krävs en god integrerad planering och förvaltning av våra vatten och havsresurser. Havs- och vattenfrågor är en del av en större cykel från land till kust till hav. Inom Östersjöstrategin saknas idag tänkande från **källa till hav (Source to Sea)**. Vattenfrågorna berör som visas i vår redovisning alla mål och flera av PA-nätverket. Vi ser att samverkan inom och mellan nätverken skulle kunna stärkas genom att mer utnyttja modellen Source to Sea.

För ett långsiktigt och effektivt åtgärdsarbete för havsmiljön är det även viktigt att **resultat i olika projekt tas hand om**. Både att ta hand om i förvaltningen men även att det finns finansieringsmöjligheter för att kunna testa eller investera i ny teknik. Som beskrevs ovan gav vi en förstärkning av BSAP-fonden i slutet av 2015. Vi ser möjligheter med att knyta fonden närmre Östersjöstrategin för att bättre ta hand om resultat och få en fortsättning på åtgärdsprojekt. Även en fond som kan fokusera på investeringsprojekt kan fylla bristen på **finansiering för investeringsdelarna av åtgärdsprojekten**. Vi ser också en stor vinst av vårt deltagande i projekt genom medfinansiering eller som associate partner då resultat enklare kan användas inom förvaltningen.

En av de viktigaste verktyg som Östersjöstrategins bidrar med är att främja samarbete och att bygga nätverk. Ovan beskriver vi hur vi dragit nytta av dessa inom vårt arbete med havs- och vattenmiljöfrågor. Exempelvis är **PA-nätverken** en bra samarbetsyta men vissa av dessa skulle behöva **breddas** eller samverka mer mellan varandra. Exempelvis skulle en nationell samarbetsplattform mellan PA Nutri, PA Hazard och PA Bioeconomy kunna stärka åtgärdseffektiviteten för Östersjön avsevärt framöver.

Det finns även förbättringsmöjligheter genom att hitta sätt så att Östersjöstrategins arbete på bättre sätt tas tillvara inom **Helcom** (även om relevant inom Ospar). Vi ser stora synergieffekter om strategin och de regionala arbetena kan kopplas till varandra, både regionalt och nationellt liksom med berörda myndigheter.

Kopplat till vårt regeringsuppdrag att ta fram en uppföljningsmodell för uppföljning av den svenska maritima strategin ser vi att det görs någon slags sammanställning och analys för myndigheternas redovisning av möjligheterna att skapa **synergier med Östersjöstrategin och den maritima strategin**.

6. Specifika uppgifter för Havs- och vattenmyndigheten – Möjligheter att skapa synergier med genomförandet av regeringens maritima strategi

Vi ser att den svenska maritima strategin utgör en viktig vägledning och ett instrument för att genomföra en integrerad svensk havspolitik. Strategin omfattar och integrerar flera för havsmiljön viktiga politikområden, exempelvis näringspolitik, politik för regional tillväxt, sektorpolitik som rör havet och dess användning, och miljöpolitik. Strategin lyfter också fram de kommande havsplanerna som ett verkningsfullt instrument för att styra utvecklingen i de svenska havsområdena.

Regeringsuppdrag att ta fram uppföljningsmodell

För att utveckla den svenska maritima strategin fick vi av regeringen under 2016 i uppdrag att ta fram ett förslag till en process och en modell för att göra en fördjupad uppföljning av den svenska maritima strategin. Modellen ska göra det möjligt att följa de perspektiv som återfinns i den maritima strategin; Hav i balans, Konkurrenskraftiga maritima näringar samt Attraktiva kustområden.

Utvärderingsmodellen tas fram i samverkan med andra myndigheter och berörda. En första skiss på modell finns framtagna och fortsatt iterativt arbetssätt för arbetet är förankrat. Den första december har uppskattning för kostnader för genomförandet redovisats till näringsdepartementet. Förslag till process och modell presenteras i början av 2017.

Den svenska maritima strategin är en bra utgångspunkt för prioriteringar inom Östersjöstrategin

Vi ser strategin som en bra utgångspunkt för prioriteringar som även ska göras inom arbetet med Östersjöstrategin.

Synergier i mål, grannländers deltagande och nätverk

Den maritima strategin är ett bra stöd för alla myndigheter som arbetar med frågor som berör maritima frågor. Den visar på riktning för prioriteringar och genomförande av åtgärder kopplade till maritima intressen.

Tre saker skapar synergier mellan Östersjöstrategin och genomförandet av den svenska maritima strategin:

- Flera av målen i den svenska maritima strategin sammanfaller med målen i Östersjöstrategin. När vi målen i den ena strategin så når vi målen i den andra också.

- Många av målen i den svenska maritima strategin förutsätter ett deltagande av grannländerna runt Östersjön, något som Östersjöstrategin ger förutsättningar för.
- Den maritima strategin kan dra nytta av de samarbeten och nätverk som Östersjöstrategin byggt upp. Vi nämner många av dem i beskrivningarna av hur vi arbetar för att nå målen.

Synergier främst inom tre åtgärdsområden

I vårt arbete med de två strategierna ser vi framförallt synergier inom tre av åtgärdsområdena:

- Friskt och säkert hav
- Planering med maritimt perspektiv
- Kunskap och innovation

Dra nytta av nätverk och samarbeten

Det är särskilt angeläget att dra nytta av samarbeten och nätverk. Detta eftersom maritima frågor ofta per definition berör internationell samverkan, vilket är Östersjöstrategins kärnområde. Några exempel på områden där den maritima strategin kan dra särskild nytta av Östersjöstrategins nätverk är i arbetet med:

- Näringsläckage, fosfor som begränsad resurs och återföring av växtnäring.
- Föroreningar som läkemedelsrester, plaster och övrigt marint skräp som sprids över stora områden.
- EU:s reviderade fiskeripolitik som bland annat innebär förbud mot att kasta ut oönskade fångster, och som skapar förutsättning för en regional förvaltning av havsområden
- Att öka kunskapen om bland annat utbredningen av fosforläckande och förorenade sediment i Östersjöns havsbotten, för att nå en mer effektiv förvaltning, användning och restaurering av naturresurser.
- Innovationer för att möta de samhällsutmaningar som det maritima området berörs av, exempelvis hållbar energiproduktion, hållbara transporter, klimatförändringar och ett hållbart resursutnyttjande.
- Planering med maritimt perspektiv och förutsättningar för en regional förvaltning av havsområden.